

WAT IS HET?

Gedurende de hele schooldag, bij alle vakken, wordt beroep gedaan op de taalvaardigheid van leerlingen. Leerlingen lezen teksten uit schoolboeken, zijn in gesprek met elkaar of met jou als leerkracht en voeren schriftelijke opdrachten uit. Bij deze schoolse activiteiten komen leerlingen in aanraking met taalproductie die erg verschilt van de taal die zij dagelijks onderling en in de thuissituatie gebruiken. Beck, McKeown & Kucan (2013) onderscheiden 3 verschillende soorten taal in deze context.

- **Thuis taal** Hiertoe behoren woorden die leerlingen dagelijks, buiten de schoolse context, gebruiken.
- **School taal** Hiertoe behoren algemene woorden die voorkomen in schoolteksten. Schooltaalwoorden komen bij verschillende vakken voor. Voorbeelden hiervan zijn verklaren, vermijden, opsommen, verbinden, etc.
- **Vak taal** Hiertoe behoren woorden die specifiek bij een bepaald schoolvak horen. Denk hierbij aan woorden als farao, ruilhandel, Februaristaking en textielindustrie.

Bij schoolse taalvaardigheid wordt van leerlingen gevraagd de taal op een abstract niveau te gebruiken, om zo nieuwe informatie te verwerven en te verwerken. Naast het begrijpen ervan, moeten leerlingen de schoolse taal ook zelf kunnen gebruiken. Het feit dat bij elk vak unieke vaktaalwoorden voorkomen is een extra complicerende factor. **Expliciete aandacht voor de school- en vaktaal door middel van taalgericht (zaak)vakonderwijs is dan ook van wezenlijk belang.** Bij taalgericht zaakvakonderwijs wordt er niet alleen aandacht besteed aan de vakdoelen (leerdoelen voor het specifieke vak), maar ook aan **vaktaaldoelen**. Vaktaaldoelen beschrijven welke talige kennis en vaardigheden nodig zijn om de vakdoelen te kunnen behalen. Hierbij gaat het om de vaktaal- en schooltaalwoorden die de leerlingen moeten kennen, maar ook de relaties tussen deze woorden en talige activiteiten die een rol spelen, zoals vertellen, in gesprek gaan, beschrijven en discussiëren. Het positieve effect van expliciete aandacht voor taal in het (zaak)vakonderwijs werkt twee kanten op: de leerling leert de abstracte, schoolse taal en daarmee de inhoud van het vak beter te begrijpen en werkt tegelijkertijd aan zijn algemene taalvaardigheid. Taalgericht (zaak)vakonderwijs werkt bevorderend voor alle leerlingen, maar met name taalzwakke leerlingen en de groeiende groep leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands profiteren ervan als er gedurende de hele schooldag aandacht is voor de taalontwikkeling.

HOE ZIET EFFECTIEF TAALGERICHT (ZAAK)VAKONDERWIJS ERUIT?

Hajer & Meestringa (2020) benoemen **3 aspecten** die maken dat expliciete aandacht voor (schoolse) taal bij de (zaak)vakken het gewenste effect heeft op de taalvaardigheid van de leerlingen:

Taalsteun Het is jouw verantwoordelijkheid als leerkracht om taalsteun te bieden aan leerlingen. Dit houdt in dat leerlingen ondersteund worden bij moeilijke lees- en luisterteksten en bij het maken van spreek- en schrijfp opdrachten. Deze ondersteuning richt zich tenminste op de **woorden en zinnen** die

noodzakelijk zijn om de leerstof te kunnen begrijpen en te verwerven. Een andere vorm van taalsteun is het **modelen** van (vak)taalvaardigheden. Zo kan je voordoen hoe je het best een samenvatting kan maken van de leerstof. Ook help je de leerlingen door **duidelijk te praten**, zowel dagelijkse taal als schooltaal te gebruiken en door regelmatig te controleren of de leerlingen de stof begrijpen. Ten slotte kan je taalsteun bieden door de **(vak)taaldoelen expliciet te benoemen** en door leerlingen te **activeren** om **zelf naar de betekenis van moeilijke woorden te zoeken** en dit om te zetten naar hun eigen woorden.

Interactie Bij taalgericht (zaak)vakonderwijs ben jij en je leerlingen continue met elkaar in gesprek. Je wisselt tijdens de lessen veronderstellingen, vragen en bevindingen met elkaar uit. Je kan de nieuwsgierigheid en belangstelling van leerlingen aandrijven door **prikkelende vragen** te stellen. Door een **setting** te creëren waarin leerlingen de school- en vaktaalwoorden moeten gebruiken en de juiste relaties moeten leggen tussen deze woorden, worden leerlingen gestimuleerd om te oefenen met het gebruik van de schooltaal. Het is bevorderend als je vervolgens **feedback** geeft op het taalgebruik en de uitvoering van de taalactiviteiten. Ten slotte is **samenwerkend leren** een effectieve manier om de verwerving van de vaktaal te stimuleren.

Context Je draagt bij aan effectief taalgericht (zaak)vakonderwijs door leerlingen in staat te stellen om te leren in context. Dit kan ten eerste door **alledaagse en vakspecifieke kennis te activeren aan het begin van de les**. De nieuwe leerstof kan vervolgens aan deze kennis gekoppeld worden, wat het begrip en de verwerving van de nieuwe informatie vergemakkelijkt. De nieuwe context moet vervolgens aanhaken bij zowel de vakspecifieke als de alledaagse voorkennis, zodat leerlingen een beeld krijgen bij wat ze precies gaan leren en een relatie kunnen leggen tussen de schooltaal en de dagelijkse taal. Het is effectief om de nieuwe kennis aan te bieden via **verschillende tekstsoorten en media**. Dergelijke variatie in het aanbod zorgt ervoor dat leerlingen gemotiveerd blijven en veel aanknopingspunten hebben om tot leren te komen.

TAALGERICHT LESGEVEN IN DE ZAAKVAKKEN (SLO)

